

Link: <http://www.pnky.sk/koktail/zuzana-kralova-nasla-v-afrike-druhy-domov-v-keni-riadi-rozvojove-projekty/>

Zuzana Kráľová našla v Afrike druhý domov, v Keni rieši rozvojové projekty

Od [PNky.sk](http://www.pnky.sk) - 23. marca 2017

Obyvateľka Piešťan Zuzana Kráľová je zamestnankyňou Trnavskej univerzity v Trnave, kde pracuje na Fakulte zdravotníctva a sociálnej práce. Zároveň je vedúcou projektu priamo v africkej Kénskej republike a na starosti má rôzne rozvojové projekty. V rozhovore sa dočítate o tom aké aktivity v krajine univerzita vyvíja, ako sa v tejto chudobnejšej časti sveta žije, v čom sú najväčšie rozdiely a ešte omnoho viac.

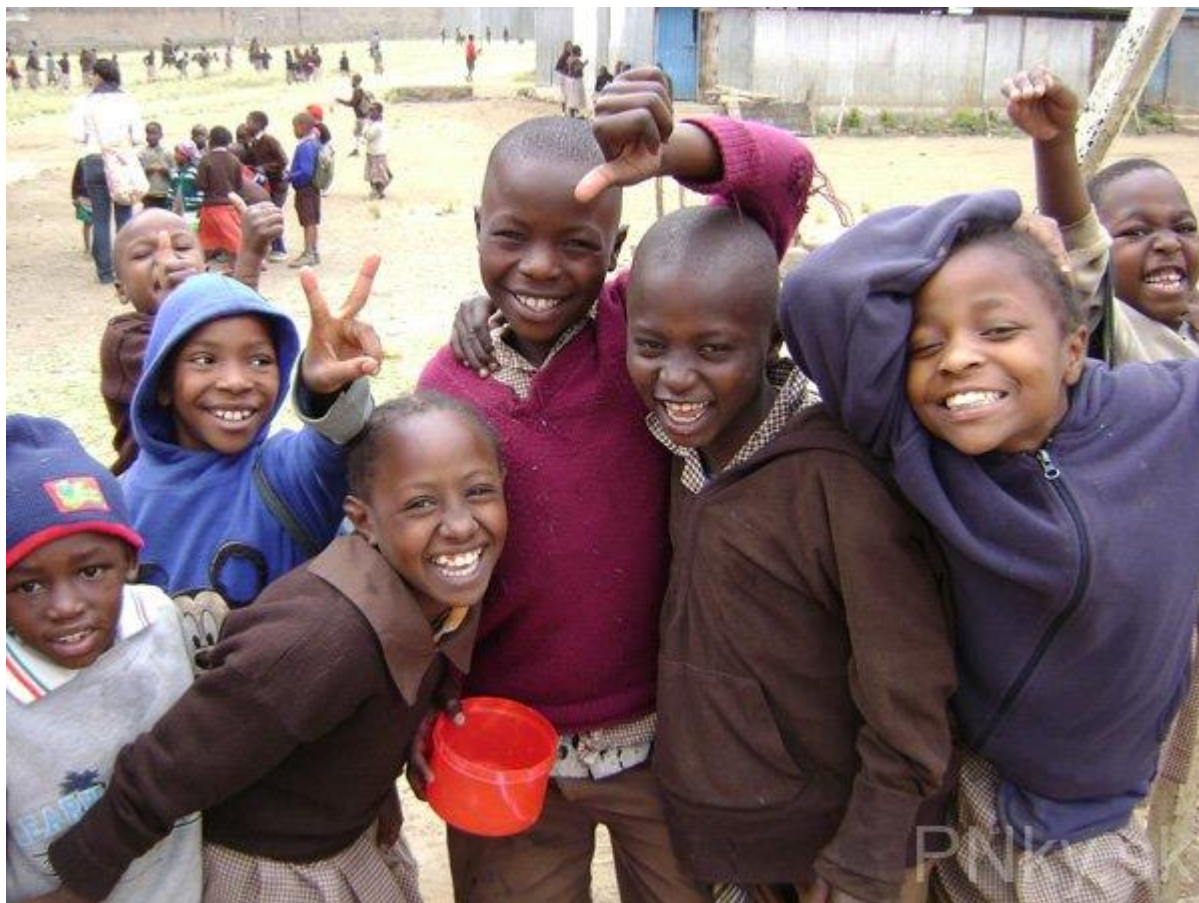
Ako ste sa dostala k rozvojovým projektom na Fakulte zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity?

Počas môjho doktorandského štúdia odboru sociálna práca na TU FZaSP ma oslovila s ponukou vycestovať na projekt do kenského Nairobi prof. Adriana Ondrušová, vedúca Katedry rozvojových štúdií a tropického zdravotníctva. Slovo dalo slovo a o pár týždňov som už pracovala v nairobskom nutričnom centre v blízkosti Kayaba slumu.

V akom období ste sa zúčastnila pobytu v Afrike?

Prvýkrát som cestovala do Kene v roku 2010. Moje pôsobisko bolo Nairobi, hlavné mesto Kene, kde som pracovala v Mary Immaculate nutričnom centre pre podvyživené deti do 5.roku života. V rámci aktivít centra bola aj dvakrát do týždňa terénna práca v slumoch Mukuru, kde sme navštevovali naše deti v ich prirodzenom prostredí. V tomto roku v krajine prebehlo referendum o zmene ústavy. Bolo sprevádzané nepokojmi a demonštráciami. Naše centrá sa zatvorili na určitý čas a my sme museli zostať v dome a čakať na výsledky referenda.

V apríli 2012 som sa do Kene vrátila, a to konkrétne na projekt na kenskom pobreží, kde sme v regionálnej nemocnici Kwale zriadili jedno hlavné výživové centrum a ďalšie dve výživové centrá vo vidieckych zdravotníckych zariadeniach, v ktorých sa poskytuje sociálno–zdravotnícka starostlivosť o podvyživené deti do 5. roku života a ich matky. Okrem toho sme vyškoliли 50 miestnych zdravotníckych komunitných pracovníkov, čím sme zabezpečili prenos expertízy v oblasti výživy a starostlivosti o dieťa a matku, resp. osobu starajúcu sa o podvyživené dieťa. Vytvorili sme databázu detských klientov a ich matiek. Zriadili sme odbornú knižnicu v hlavnom výživovom centre v Kwale.

Zároveň sme realizovali prednášky pre matky našich detí, prednášky pre zamestnancov zdravotníckych zariadení v oblasti výživy a starostlivosti o deti a ich matky, zriadili sme vzorové záhradky popri nutričných centrách a samozrejme sme vykonávali aj terénnu prácu formou návštevy v rodinách. Mnohokrát sme šli do veľmi vzdialených oblastí na vidiek, kde okrem pár domov z hlíny a vysušenej trávy, nič široko ďaleko nebolo. Doslova vyprahnutá africká zem. Tieto rodiny, keď chceli pitnú vodu, museli ísť pešo niekoľko kilometrov. A tak sa pravidelne stávalo, že deti pili vodu z mlák po daždi, keď boli smädné. Mojimi úlohami v Keni boli popri logistike projektov, zber dát a sociálna práca ako v nutričných centrách, tak i v prirodzenom prostredí klienta.

Od októbra 2013 vediem špecifické pracovisko v Keni v regióne Kwale a zodpovedám za kenské rozvojové projekty, čo znamená že pravidelne 1-2x do roka do Kene cestujem. V roku 2013 som bola v Keni dvakrát. Na začiatku roka počas volieb prezidenta, bola v krajine napätá situácia, museli sme si nakúpiť zásoby, posilniť ochranu nášho domu, nikde sa nedal zohnať benzín, pretože boli pozastavené dodávateľské služby, mali sme dohodnutý únikový plán z krajiny s našim honorárnym konzulom, ak by sa v krajine zhoršila bezpečnostná situácia a opakovalo by sa kmeňové krviprelievanie z posledných prezidentských volieb. Počas týchto dní sme museli zastaviť aj práce na projekte.

Bezpečnosť a mier v afrických krajinách sú veľmi krehké, kedykoľvek sa môže situácia zmeniť v hroznú tragédiu. Takže treba rešpektovať pravidlá bezpečnosti a nechať si poradiť od skúsených ľudí z daných oblastí, aby ste sa zbytočne nevystavovali ohrozeniu.

V rokoch 2014 a 2015 som tiež bola po dvakrát v Keni, v roku 2016 iba raz a teraz v roku 2017 plánujem cestu do Kene niekedy koncom leta. Spolu s kolegami realizujeme na kenskom pracovisku na pobreží projekty zamerané na oblasti vzdelávania, zdravia a budovania kapacít, hľadáme nové oblasti spolupráce s miestnymi organizáciami a inštitúciami. Monitorujem prácu v nutričných centrách, ktoré sme po skončení projektu odovzdali do rúk kenského partnera. A nakoľko zbierame aj dáta, tak pracujeme na ich analýze a interpretácii vo vedeckých publikáciách.

Bolo rozhodovanie o účasti na projekte náročné?

Afrika ma vždy lákala pre svoju krásnu prírodu, rôznorodosť kultúr a veľkú kontrastnosť. Preto, keď prišla ponuka ísť na projekt, bez váhania som ju prijala. Bola to veľká výzva nielen po profesijnej stránke, ale i osobnostnej. Afrika je taká, že buď si ju zamilujete, stane sa súčasťou vášho života a

pravidelne sa tam vraciate. Alebo vás neosloví, či znechutí sa vám a už sa tam nikdy nevrátite. Mne sa stala prvá situácia a som za to vďačná.

Potrebuje podľa vášho názoru Afrika pomoc vyspelejších štátov v oblastiach vzdelávania a zdravotníctva?

Ja vravím áno, Afrika potrebuje pomoc predovšetkým v oblastiach vzdelávania a zdravotníctva. Slovensko, ako vyspelý štát, poskytovaním pomoci rozvojovým krajinám si plní svoje povinnosti a záväzky vyplývajúce z členstva v EÚ, OECD a OSN. To, že sa vyspelejšie krajiny účastnia na rozvojovej spolupráci treba vnímať predovšetkým ako príspevok k prosperujúcejšiemu, stabilnejšiemu a bezpečnejšiemu svetu. Problémy rozvojových krajín ako chudoba, choroby, terorizmus, nelegálna migrácia, klimatické zmeny a iné, sú v tomto globálnom svete aj našimi problémami. A preto pomocou a spoluprácou s rozvojovým svetom pomáhame sami sebe.

Vzdelanie a zdravie najviac ovplyvňujú životy ľudí v rozvojových krajinách. Zdravie je základ. Pokiaľ človek nie je zdravý, nemôže ani študovať, ani pracovať, ani sa starať o rodinu. V Afrike je nedostatok lekárov, nedostatok zdravotníckych zariadení predovšetkým v odľahlých vidieckych komunitách, nedostatok liekov a fundovaného zdravotníckeho personálu. Existujúca starostlivosť je drahá a dostupná len pracujúcim ľuďom. Vyštudovaní lekári odchádzajú za lepšími podmienkami do zahraničia. Obyvateľstvo má tak obmedzený prístup k zdravotnej starostlivosti. Druhým problémom je, že chudobné obyvateľstvo neverí štátnej zdravotnej starostlivosti. Všetko riešia cez šamanov. Chýba osveta v tejto oblasti, treba sa zamerať na prevenciu a podporné programy v oblasti infekčných ochorení, očkovania, pôrodov v nemocniciach, podvýživy a pod.

Vzdelávanie je vo väčšine afrických krajín spoplatnené, a tým pádom nedostupné majoritnej spoločnosti. Udržiavať ľudí v nevedomosti znamená ľahko s nimi manipulovať. Vzdelanie otvára

myseľ a je kľúčom k možnostiam ako zmeniť a zlepšiť život nielen sebe, ale i svojej rodine, komunite a v konečnom dôsledku i svojej krajine.

Musí ísť však o spoluprácu, ako v zdravotníctve tak i vo vzdelávaní. Jednotlivé africké krajiny sa musia partnersky podieľať na zlepšovaní kvality života ich vlastného obyvateľstva. Hovorím o systémovej práci s jasne zadefinovanou zodpovednosťou pre všetky zainteresované strany.

Ako vnímajú rozvojové projekty obyvatelia regiónu Kwale?

Rozvojové projekty sú pre obyvateľov regiónu Kwale príležitosťou na zmenu. Túžia byť súčasťou niečoho veľkého a dôležitého, čo im ponúka prístup k zdravému životu a ku vzdelaniu. V regióne Kwale žije predovšetkým moslimské obyvateľstvo a po mojich siedmich rokoch spolupráce s nimi, si túto spoluprácu pochvaľujem. Samozrejme nájdu sa aj výnimky, ale vo všeobecnosti ide o úctivých a slušných ľudí, ktorí chcú pracovať na sebe. Sú zodpovední a vážia si vytvorených príležitostí. Snažia sa nám ukázať svojou tvrdou prácou, že chcú zmenu a chcú sa mať lepšie a uvedomujú si, že je to len na nich, že my raz odídeme a oni budú musieť získané znalosti a zručnosti zúročiť vo svoj prospech, ak sa nechcú vrátiť do pôvodného problémového stavu. Zároveň sú vďační, pretože tým, že dostali šancu byť v projektoch a niečo získať a naučiť sa, tým môžu tieto znalosti šíriť ďalej do svojich komunít a spolupodieľať sa na zlepšovaní života ľudí v ich okolí.

Ako by ste ich charakterizovala a aké sú ich každodenné starosti?

Keňania napriek ťažkému životu sú veselí, priateľskí a bezprostrední. Sú „hladní“ po vedomostiach, výrečnosť je ich charakterovou vlastnosťou, neustále sa smejú a spievajú si pri práci. Užívajú každého dňa, netušiac čo im prinesie deň nasledujúci. Sú vysporiadaní so smrteľnosťou vlastnou i svojich blízkych. Vzbudzujete pozornosť ako beloch, keňania vás zdravia na ulici, chcú si s vami podať ruku, dotknúť sa vás pre šťastie, neprejde deň čo by ste nedostali vyznanie lásky či ponuku na sobáš od

miestnych mužov. Keňania sú hrdí na svoju krajinu, viera v Boha je silnou súčasťou ich života a všetko podriaďujú rodine. Sú však ničení ťažkým životom, zdieraní politickou mocou vlastnej krajiny. Ich každodennou starosťou je obstaráť jedlo a nasýtiť rodinu, na daný deň si zabezpečiť prácu a priniesť večer domov nejaké peniaze, splatiť po troche dlhy, rozhodnúť sa ktoré z detí poslať do školy, pretože si rodina nemôže dovoliť posilať všetky deti študovať. Ich každodenné starosti možno zhrnúť do jednej vety – prežiť deň v zdraví, v bezpečí a s nie prázdny žalúdkom. Doslova u majoritnej spoločnosti Kene môžeme hovoriť o každodennom boji o prežitie.

V čom vidíte najvýraznejšie rozdiely medzi Afrikou a Európou?

Afrika žije prítomnosťou a Európa budúcnosťou. Toto je najvýraznejší rozdiel. Prešla som zatiaľ len tri africké krajiny, ale v každej jednej z nich som videla úsmevy na tvárach ľudí napriek ťažkým životom. V Afrike sa u ľudí stretnete s ústretovosťou, otvorenosťou. Panuje tam medzi ľuďmi súdržnosť a vzájomná podpora. Ľudia si vážia čo majú, i to málo. Dokážu sa zastaviť počas dňa a venovať čas sebe, oddychu, rozhovoru s priateľmi, rodičom a starším ľudom sa prejavuje úcta a rešpekt.

Na druhej strane však majú zlý harmonogram práce, nedodržiavajú dohodnuté termíny ani stretnutia, ide o tzv. kenický flexibilný čas a na všetko majú odpoveď „hakuna matata“, čo znamená „žiadny problém“. Čas v Afrike nehrá rolu, veď čo neurobíš dnes, urobíš zajtra alebo iný deň. Sú dôležitejšie veci ako dodržiavanie termínov. V tomto oni necítia zodpovednosť. Nepoznajú stres a pracovnú hektiku. A vôbec nevedia pracovať rýchlo. Sú majstri v chaose a v riešení problémov komplikovanou cestou.

Európu ovláda konzumnosť a materializmus. Tak veľmi sa v Európe plytvá potravinami. Ľudia strácajú hodnoty. Všetko sa meria na peniaze. Čas sú peniaze. Nevážime si nikoho a nič. Žijeme rýchlo. Naháňame sa na úkor voľného času, vlastného zdravia. Rodina je už len slovom a nejakou povinnosťou k občasnej návšteve. Osobný kontakt s ľuďmi sme vymenili za elektronickú komunikáciu. Nevážime si zdravie, ani bezplatné vzdelanie. Nevážime si rady a skúsenosti starnúcich rodičov. Naše názory sú ovplyvňované internetom a trendami spoločnosti v ktorej žijeme. Všetko považujeme za samozrejmosť. Žijeme sebecky a anonymne. Z našich uponáhľaných životov sa vytráca radosť a solidarita. Mňa osobnostne Keňa posunula vpred, ukázala mi čo je v živote dôležité a naučila ma, že ak chcem vidieť zmenu vo svete, musím začať od seba. Vážim si svoj život, a že je u nás mier. Mám prístup k pitnej vode kedykoľvek potočím vodovodným kohútikom. Chladnička u nás doma je vždy plná potravín, ktoré sa snažím skonzumovať a nič nevyhodiť. Keď som chorá idem k lekárovi. Elektriku mám jedným kliknutím na zapínač. To sú veľké dary, ktoré si treba vážiť. Keňa ma dobíja energiou, a preto zakaždým keď sa vrátim domov na Slovensko, držím sa tejto energie a nič ma nerozhádže nejaký čas. Ľudia sa hádajú pre malichernosti. Treba si vážiť život, ktorý sme dostali.

Aký bol váš pobyt v Keni?

Každý môj pobyt v Keni je niečím výnimočný a špecifický, ale predovšetkým veľmi rýchlo ubehne. Keňa sa stala pre mňa druhým domovom. Mám tam priateľov, obľúbené miesta, cítim sa tam dobre a potrebne.

Ani jeden pobyt nie je rovnaký. Keňa vás dostane svojou kontrastnosťou. Ako ja vravievam: „Človek mieni, Keňa mení.“ Ešte ani raz sa mi nestalo, že by mi moje pracovné plány vychádzali podľa dohodnutého harmonogramu. Každý jeden deň nastanú zmeny a musím veľakrát improvizovať. Nepríde Vám lektor na tréning, nefunguje technika alebo nejde elektrika aj niekoľko dní, pre silný dážď nepremávajú diaľkové autobusy a účastníci tréningu tak nemohli prísť zo vzdialených vidieckych stredísk, pokazí sa vám auto v teréne a široko-dáľko nikde nikoho a samozrejme žiaden signál v telefóne. Keňa vás učí spoliehať sa sám na seba.

Tento posledný pobyt bol časovo i pracovne náročný. Keďže sme boli v Keni štyria ľudia z fakulty z rôznych katedier s rôznym odborným zameraním, bolo toho veľa čo sme potrebovali urobiť. Realizovali sme tréningy v rámci jedného kraja pre 42 zdravotníckych a komunitných pracovníkov, veľa sme jazdili do terénu do jednotlivých našich partnerských zdravotníckych zariadení na monitoring práce zatreňovaných ľudí. Naštartovali sme spoluprácu a prvotné aktivity v oblasti parazitológie vo vidieckych zdravotníckych zariadeniach a pracovali sme aj na miestnych základných školách so školopovinnou mládežou. Na konci dňa padáte od únavy ale s pocitom dobre vykonanej práce, že ste reálne niečo spravili a hneď aj vidíte výsledky vašej práce. K únave prispieva aj tropická klíma, veľmi vysoká vlhkosť, prašnosť z ciest v teréne a keďže je Keňa na rovníku, tak vďaka tomu vaše dni majú len 12 hodín, pretože slnko vychádza a zapadá v rovnaký čas, a to medzi pol siedmou a siedmou. Po tme nie je pre nás bezpečné sa pohybovať v odľahlých miestach, a preto sa snažíme zakaždým náš pracovný deň rozplánovať tak, aby sme všetko stihli do západu slnka.

Do Kene a všeobecne do Afriky na rozvojový projekt nemôžete ísť s tým, že idete spasit' svet a zachrániť všetkých. To je nereálne. A to vás prevalcuje. Je to práca a musíte sa sústrediť na splniteľné úlohy.

Aká spomienka z pobytu je pre vás najvýraznejšia?

Tých spomienok je veľa. Nezabudnem na moju prvú návštevu slumu v Nairobi. Môžete o živote v slume počuť, môžete vidieť dokumentárne filmy či fotky, ale skutočnosť je horšia a úprimne je to kultúrny šok.

Ďalšou silnou spomienkou bol pre mňa kontakt s deťmi ulice, tzv. streetchildren. Stretla som dievčatko asi vo veku 8 rokov, ktoré držalo za obe ruky svoje mladšie sestry. Žili na ulici, rodičia im zomreli a nemal sa kto o nich postarať. Ten smútok v ich očiach sa mi vryl do srdca. Afrika ako je krásna, tak je i krutá, hlavne k deťom.

Silné spomienky mám spojené s každým podvyživeným dieťaťom, ktoré bolo v programe v našich nutričných centrách. Nevládalo chodiť, neprijímalo potravu. A po čase sa postavilo na nohy a smialo sa.

Veľmi silnú spomienku mám na situáciu, keď som videla prvýkrát umrieť dieťa a ten prenikavý boľavý plač matky nad stratou dieťaťa čo sa rozliehal po celej nemocnici.

Súčasťou nezabudnuteľných spomienok je i Margaret, mladá matka troch detí, ktorú sme zomierajúcu vo veľmi zlom zdravotnom stave našli ležať na zemi v rozpadajúcom sa dome, počas našich prác v teréne. Margaret sme zachránili život, po takmer roku intenzívnej starostlivosti sme ju postavili na nohy a dnes je fungujúcou matkou a manželkou a stará sa o svoju rodinu. Presne pre toto má naša práca zmysel, dávať nádej a vytvárať príležitosti ľuďom, ktorí by inak svoje problémy sami nezvládli.

Pripravuje univerzita ďalšie projekty?

Áno, chceme pokračovať v naštartovaných aktivitách mojich troch kolegov z fakulty. V rokoch 2015 a 2016 sme spustili na pracovisku v Keni dôležité projekty, ako pre kenského partnera, tak i pre nás za účelom zlepšovania kvality vzdelávania a vedecko-výskumnej činnosti v oblasti surveillance, schistosomózy a vertebrogénnych ochorení. Naše aktivity chceme zameriavať hlavne na vzdelávanie v oblasti zdravia a budovania kapacít v IT technológiách, ktoré majú veľký význam pri práci so zdravotníckymi údajmi. V súčasnosti máme rozpracované malé granty, ale i veľký projekt, ktorým chceme pokryť celý Kwale región v oblasti vzdelávania zdravotníckych pracovníkov čo sa týka dohľadu nad infekčnými ochoreniami.

-lt/Zdroj a foto: Zuzana Kráľová-